

Komentarz egzegetyczny do tekstu: Mt 21,14-17(18-22)

4. Niedziela po Wielkanocy – 14.05.2017

Tłumaczenie:

(14)

I podeszli do niego w świątyni ślepi i chromi i uzdrowił ich.

(15)

Arcykapłani zaś i uczeni w Piśmie, zobaczywszy cuda, które uczynił, i dzieci wołające głośnie w świątyni i mówiące:

Hosanna synowi Dawida,
oburzyli się.

(16)

I powiedzieli mu:

Słyszysz, co one mówią?

Jezus zaś mówi im:

Tak. Nigdy nie przeczytaliście:
z ust niemowląt i ssących przygotowałeś sobie chwałę*?

(17)

I opuściwszy ich, wyszedł poza miasto, do Betanii i tam przenocował.

(18)

Rano zaś, powracając do miasta, był głodny.

(19)

I zobaczywszy przy drodze jedno drzewo figowe, podszedł do niego, ale nic na nim nie znalazł, jedynie liście. I mówi do niego:

Niechaj się już z ciebie na wieki żaden owoc nie urodzi.

I uschło od razu drzewo figowe.

(20)

A uczniowie, zobaczywszy to, zdziwili się, mówiąc:

Jak od razu* uschło drzewo figowe!

(21)

Odpowiadając zaś, Jezus powiedział do nich:

Amen mówię wam: jeśli mielibyście wiarę i nie zawahalibyście się, nie tylko to [co się stało] z drzewem figowym, uczynicie, lecz nawet jeśli tej górze powiedzielibyście:

podnieś się i rzuć się do morza!
stanie się.

(22)

I wszystko, o cokolwiek prosilibyście w modlitwie, wierząc, otrzymacie.

[...] – oznacza dodatkowe wyjaśnienia językowe, w tym inne możliwe znaczenie danego słowa/wyrażenia

w.16. *dosł. oddanie sobie chwały
w.20. *tu: jak szybko

Kontekst/Forma/Struktura:

Wersy 14-17 stanowią drugą część perykopy na temat interwencji Jezusa na dziedzińcu pogan Jerozolimskiej Świątyni, po której następuje przekaz o uzdrowieniach niewidomych i chromych, radosnych okrzykach dzieci oraz kontrowersji pomiędzy Jezusem a arcykapłanami i uczonymi w Piśmie (por. Mt 21,12-17). Historia usunięcia kupców ze świątynnego dziedzińca zawarta jest we wszystkich ewangeliach (por. Mk 11, 15-17; Łk 19-45-46; J 2,13-16). Według przekazu Mateuszowego wjazd do Jerozolimy i wydarzenia w świątyni miały miejsce w tym samym dniu, co zestawione zostaje z historią o drzewie figowym, która nastąpić miała kolejnego dnia. Wersy Mt 21,14-16 to z kolei materiał własny autora Ewangelii Mateusza (wers 17, kończący perykopę, odpowiada zaś Mk 11,11b). Cechą wypowiedzi zawartych na kartach całego Mateuszowego przekazu są m.in. krótkie i precyzyjne informacje nt. uzdrowień (por. np. Mt 4,23n; 9,35; 12,15; 14,14; 15,30; 19,2).

Wersy 18-22 to z kolei przekaz na temat postępowania Jezusa względem drzewa figowego oraz pouczenia na temat wiary. Pierwsza część, wersy 18-19, opisuje cud – drzewo figowe usycha natychmiast, gdy Jezus wyraża takie życzenie. Do tego cudu nawiązują z kolei wersy 20-22. Podstawą dla relacji Mateuszowej jest narracja Markowa Mk 11,12-14.20-25 (dwa epizody odnośnie drzewa figowego, pomiędzy które włączona jest historia oczyszczenia świątyni), autor Ewangelii Mateusza zawarł jednak w swoim opowiadaniu kilka zmian: pominął wzmiankę, że „nie była to [bowiem] pora na figi” (por. Mk 11,13c), w samych słowach Jezusa używa sformułowania „Niechaj się już z ciebie na wieki żaden owoc nie urodzi” zamiast „Niechaj nikt na wieki z ciebie owocu nie jada” (por. Mk 11,14), jako reagujących na cud wymienia uczniów, a nie Piotra (por. Mk 11,20), a we wprowadzeniu do pouczenia (wers 21) zawiera słowa „Amen mówię wam: jeśli mielibyście wiarę...”, a nie „Miejcie wiarę w Boga!” (por. Mk 11,22). Historii jako takiej brak jest w Ewangelii Łukasza (choć podobieństwo wykazuje fragment Łk 13,6-9), u Jana odnaleźć można zaś tylko paralele (por. J 14,13-14; 15,5; 16,23).

Komentarz:

Wers 14

Jezus uzdrawia ślepych i chromych, którzy do niego podeszli (przywołany fragment jest ostatnim opisem uzdrowienia, jaki zawarty jest na kartach Ewangelii Mateusza, wcześniej jednak uzdrowieni ślepi i chromi wspomniani byli już kilkakrotnie, por. np. Mt 9,27n; 11,5; 12,22; 15,30n). Osoby te były w potrzebie, a Jezus im pomaga. Autor Ewangelii nie przywołuje jednak żadnych szczegółów, związanych z cudem uzdrowienia. Co więcej używa w tym miejscu czasownika *proserhomai* („zbliżyć się”, „podejść” do kogoś), wykorzystywanego wielokrotnie przy opisie sytuacji, w których osoby potrzebujące podchodzą do Jezusa z prośbą o pomoc (por. np. Mt 8,2.5.25; 17,14; Łk 8,24). I choć obecność w obrębie świątyni osób, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, nie jest sama w sobie czymś wyjątkowym, to jednak istniały tradycje zakazujące wstępu na dziedzińce osobom z widoczną fizyczną niepełnosprawnością (por. np. 3. Mż 21,18-19; 2 Sm 5,8). Co więcej obie wspomniane grupy (ślepi i chromi) nierzadko były odrzucane przez społeczeństwo. Scena ich uzdrowienia w świątyni ma znaczenie chrystologiczne, Jezus jest tym, który pomaga i okazuje miłosierdzie.

Wersy 15-16

Zachowanie Jezusa wywołuje reakcję u dzieci. Wydaje się, że w tym przypadku to właśnie one właściwie zareagowały na Jego pojawienie się. Nie musiały być do końca świadome znaczenia wypowiedzianych słów, mogły powtarzać to, co już wcześniej zasłyszały. Z drugiej strony w starożytności spontaniczne wypowiedzi małych dzieci odczytywano często jako prorocтва. Z kolei życzliwość i serdeczność Jezusa w odniesieniu do dzieci znaleźć można na kartach Ewangelii Mateusza już wcześniej (por. Mt 18,2nn.10nn). Słowa „Hosanna Synowi Dawidowemu” potwierdzały Boże posłannictwo, a wypowiedzenie ich na terenie świątyni – tylko wzmacniało wrażenie. Uzdrawienie chorych i dziecięce okrzyki wywołują jednak zdecydowany sprzeciw arcykapłanów i uczonych w Piśmie. Być może dostrzegli oni w Jezusie kolejnego charyzmatycznego lidera, który głosi fałszywe prorocтва i zarzeka się, że może kogoś uzdrowić. I nawet jeżeli Ewangelia nie donosi wcześniej o żadnej negatywnej reakcji na zawołanie „Hosanna”, towarzyszące wjazdowi Jezusa do Jerozolimy (uroczysty wjazd miał miejsce niewiele wcześniej, por. Mt 21, 9), tym razem, w tak istotnym dla narodu Izraelskiego miejscu jak świątynia – jest inaczej, reakcja jest natychmiastowa. Arcykapłani i uczeni w Piśmie nie krytykują zachowania handlarzy, usuniętych wcześniej przez Jezusa ze świątyni, nie odwołują się do dokonanych przez Jezusa uzdrowień jako takich, ale wybierają najłatwiejszą dla nich drogę sprzeciwu i zwracają się przeciw dzieciom. I choć warto zaznaczyć, że zdecydowana opozycja względem określenia Jezusa jako Króla czy Syna Dawidowego pojawiała się na kartach Mateuszowej Ewangelii już wcześniej (por. Mt 2,2n; 12,22nn), to ze względu na zbliżający się okres Paschy i otoczenie świątynne natychmiastowe aresztowanie Jezusa byłoby raczej niemożliwe. Odpowiedź Jezusa, zawarta w analizowanych wersetach, odwołuje się do Ps 8,3: „Z ust dzieci i niemowląt ugruntowałeś moc na przekór nieprzyjaciołom swoim, aby poskromić wroga i mściciela” (w Ewangelii cytowanego za Septuagintą, która posługuje się terminem „chwała” zamiast „moc”, zawartym w wersji hebrajskiej). Jezus odpowiada krótko – „tak [słyszę, co one mówią]”, uzupełniając przekaz o duchowe wyjaśnienie i wykazując rozmówcom brak dokładnej znajomości Pisma. Pokazuje, że usłyszane słowa to nie tylko zwykłe dziecięce okrzyki i zabawa, ale coś więcej – potwierdzenie Jego Bożego posłannictwa. Po raz kolejny wskazuje na autorytet Pisma jako wyjaśnienie swoich czynów (por. Mt 9,13; 12,7). Co więcej, na kartach wszystkich Ewangelii czasownik *anaginosko* („rozpoznawać”, „odczytywać”, „czytać”) pojawia się w formie przeczącej jedynie w wypowiedziach Jezusa (por. Mt 12,3.5; 19,4; 21,16; Mk 2,25; 12,10.26; Łk 6,3; 10,26), co tylko wzmacnia wrażenie autentyczności przekazu.

Wers 17

Relacja z wydarzeń na świątynnym dziedzińcu zostaje nagle przerwana. Jezus kończy swój pobyt w Jerozolimie, noc spędza w Betanii, oddalonej o około 2,5 km.

Wersy 18-19

W Ewangelii Mateusza to już druga wzmianka (por. Mt 4,2) nt. odczuwania głodu przez Jezusa. Na pobliskim drzewie figowym nie ma jednak owocu, a jedynie same liście. Termin *karpos* („owoc”) pojawia się w samej Ewangelii często w znaczeniu czynu – por. np. Mt 7,16-20; 12,33; 13,8.26. W Biblii częsty jest także obraz uschnięcia jako takiego – por. np. Jer 24,1-10; 29,17; Oz 2,14; 9,10. W przywołanych wersetach Jezus wypowiada jednak przeciwko drzewu słowa, które realizują się natychmiast (relacja ta jest w Ewangelii Mateusza jedynym przekazem o cudzie Jezusa, który swoje działanie kieruje przeciwko czemuś). Drzewo usycha, co może mieć znaczenie symboliczne (zwłaszcza ze względu na fakt, iż okres połowy kwietnia, kiedy opisywane zdarzenie prawdopodobnie mogło mieć miejsce, nie był czasem owocowania drzew figowych) i nawiązywać do zapowiedzi przyszłości świątyni i judaizmu. W takim przypadku bardziej wymowne dla Izraela wydaje

się być właśnie uschnięcie drzewa, anizeli np. jego bujny i niespodziewany wzrost – liście na napotkanym drzewie mogą sprawiać wrażenie, że drzewo wydało owoce i można się posilić, tymczasem prawda okazuje się inna. Także świątynia pozornie wydaje się być żywym i dobrze funkcjonującym organizmem, w rzeczywistości jednak jest zupełnie inaczej. W Jezusie nie rozpoznano Syna Bożego, a kapłani i uczeni w Piśmie koncentrują się na sytuacjach łamania reguł i możliwościach ukarania winnych.

Wersy 20-21

Skutek słów Jezusa jest natychmiastowy, co wywołuje zdumienie uczniów. W odpowiedzi Jezus odwołuje się jednak nie do tego, co przed momentem uczynił, ale do zagadnienia owoców wiary bez wątpliwości. Jezus pokazuje uczniom, że ich słowa i modlitwy mają wielką moc, jeśli wypowiedzane są w pełni wiary (terminy „wiara” i „wierzyć” pojawiają się na kartach Nowego Testamentu w sumie ponad 480 razy). Mówiąc o mocy modlitwy – wykorzystuje obrazy drzewa figowego i góry (jasne jest, że nie mogły one być odczytywane w sensie dosłownym, fizycznym – metafora przeniesienia góry odnosiła się do osiągnięcia celu, który pozornie wydawał się niemożliwy i naznaczony trudnościami). Jezus być może wskazuje na Górę Oliwną, która mogła być widoczna z miejsca, w którym się znajdowali i Morza Martwego, widocznego z jej zboczy, co wzmacnia Jego przekaz. W jakiś sposób może też nawiązywać do prorocstwa Zachariasza o interwencji Pana i podzieleniu się góry w trakcie walk (por. Zach 14,4), bądź też do przekazu o usunięciu przez Ducha Pańskiego przeszkód, które uniemożliwiają zbudowanie świątyni i które przyrównane zostały do obrazu góry, por. Zach 4,6-9.

Wers 22

Jezus zapewnia o wysłuchaniu modlitwy, która zanoszona jest z wiarą. Wiara ma jednak wyrażać się w przekonaniu o Bożej pomocy, a niekoniecznie realizacji wszystkich kierowanych do Niego prośb.

Podsumowanie:

Analizowane wersety relacjonują czas, kiedy w okresie Paschy w Jerozolimie przebywają nawet setki tysięcy pielgrzymów. Do miasta dociera także Jezus. Na świątynnym dziedzińcu staje się On z jednej strony świadkiem nadużyć ze strony handlarzy i kupców i przeciwko temu protestuje, z drugiej – dokonuje uzdrowienia ślepych i chrychych, co wywołuje spontaniczną reakcję u dzieci, przeciwko której protestują z kolei arcykapłani i uczeni w Piśmie. W ten kontekst autor Ewangelii wpisuje relację o drzewie figowym, umożliwiając odczytanie metafory o uschnięciu drzewa jako zapowiedzi sądu nad Jerozolimą i świątynią. To wymowne prorocstwo łagodzą jednak kończące perykopę wersety o mocy modlitwy zanoszonej z wiarą, wskazujące na Bożą łaskę. Nawet bowiem zapowiedź zniszczenia jednej rzeczywistości nie jest zamknięciem możliwości kontaktu z Bogiem poprzez modlitwę.

Autor: Iwona Baraniec.

Bibliografia.

Albert, C.H., *Matthew*.

Card, M., *Matthew: The Gospel of Identity*.

Davies, W.D., *Matthew: Volume 3: 19-28*.

Keener, C.S., *The Gospel of Matthew: A Socio-Rhetorical Commentary*.

Paciorek A., *Ewangelia według Świętego Mateusza, rozdz. 14-28.*